

Informacja dodatkowa do projektu uchwały:

Koncepcja organizacyjna Muzeum Północnokaszubskiego we Władysławowie

Obecnie, gdy podstawową działalnością gospodarczą Gminy Władysławowo stała się obsługa ruchu turystycznego, wydaje się konieczne dalsze wzmocnienie lokalnego potencjału wspierającego tą dziedzinę, aby podnieść własną atrakcyjność, a co za tym idzie i konkurencyjność. Wszystkie miejscowości gminy posiadają już dostatecznie rozwiniętą bazę pobytową oraz coraz lepszą infrastrukturą komunikacyjną, w tym również służącą rekreacji. Powstało również kilka sezonowych, całkowicie komercyjnych przedsięwzięć służących przede wszystkim dostarczeniu rozrywki letnikom. Brakuje natomiast stałych placówek, które oferowałyby niekomercyjny relaks połączony z promowaniem lokalnej kultury zarówno gościom, jak i mieszkańcom. Rolę taką może spełnić Muzeum, które z definicji jest stałą, otwartą dla publiczności instytucją o charakterze „non profit” służącą społeczeństwu, jego rozwojowi i edukacji – spełniając jednocześnie rolę rekreacyjno-rozrywkową. Gmina Władysławowo posiada potencjał zarówno demograficzny oraz społeczny, jak i kulturowy do zaistnienia tego typu lokalnej placówki. Potrzeba powołania w gminie Władysławowo nowej instytucji kultury, jaką jest Muzeum wynika również z braku oficjalnego miejsca, w którym można gromadzić materialną i duchową spuściznę mieszkańców, a także przygotowywać nowe pokolenia do poczucia więzi z miejscem zamieszkania. Często prowadzi też do aktywizacji lokalnych aktywistów, związanych zwłaszcza z obsługą ruchu turystycznego, do dbania o zachowywanie i kultywowanie regionalnego dziedzictwa.

Muzeum wygenerować ma bezpośrednie i pośrednie efekty społeczno-ekonomiczne tworzyć i wzmocniać wizerunek i markę miejsca. Wpływać na podnoszenie jakości życia, przez zaspokajanie potrzeb wyższego rzędu w jakości spędzania wolnego czasu, kultury i rekreacji. Tworzyć kapitał ludzki i społeczny, wpływać na zespolenie się mieszkańców i gości wokół lokalnego dziedzictwa, co powinno wpłynąć na lepsze utożsamianie się, a nawet dumy z miejsca życia.

Proponuję nowo powołaną instytucję kultury w Gminie Władysławowo nazwać: Muzeum Północnokaszubskim.

Nazwa ta nie ogranicza zakresowo i terytorialnie planowanej działalności placówki. Podkreśla jednoznacznie jej położenie w najbardziej „nordowej” części zarówno Kaszub, jak i całego kraju. Nie determinuje merytorycznego charakteru, można ją bowiem odnosić do kaszubskiej etniczności terenu, jak i uniwersalnego dziedzictwa materialnego i duchowego tak zdefiniowanego obszaru.

Choć głównym wyróżnikiem gminy Władysławowo jest jej nadmorski charakter, to jest to teren zróżnicowany pod względem tradycyjnych zajęć i zwyczajów ludności: sięga na obszar Półwyspu Helskiego czyli etnicznych „Rybaków”, gdzie dominowała obrzędowość rybacka, opierająca się na biologiczno-ichtiologicznym rytmie przybrzeżnych wód oraz do wsi rolniczo-rybackich odróżniających się już dominującym agrarnym dziedzictwem i obrzędowością. Na charakterze obszaru wyraźne piętno wywarł również trwający już równo 100 lat ruch letniskowy, animowany przez osoby z innych kręgów kulturowych.

Muzeum Północnokaszubskie (MPK) zajmować się ma statutowo gromadzeniem, zabezpieczaniem i popularyzacją obiektów związanych z kulturą materialną i duchową rdzennych oraz tu przybyłych lub działających osób, a także sztuką i dziedzictwem przyrodniczym (np. walorami Rezerwatu Bielawa, czy Chłapowskiego Klifu). Planowane jest jako muzeum wielooddziałowe – możliwe wszechstronnie prezentujące walory obszaru i kultywować lokalne dziedzictwo i tożsamość.

Nazwa odnosząca się do kaszubskości obszaru pozwoli na współpracę placówki w obrębie federacji kaszubskich muzeów i instytucji kultury.

Cele powyżej określone Muzeum powinno realizować poprzez:

- 1 gromadzenie zabytków i materiałów w zakresie historii, etnografii, archeologii, sztuki i przyrody,
- 2 ewidencjonowanie i naukowe opracowanie zgromadzonych zbiorów i materiałów dokumentacyjnych,
- 3 przechowywanie zgromadzonych zabytków w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo oraz magazynowanie ich, w sposób dostępny do celów naukowych,
- 4 zabezpiecza, restauracje i konserwację posiadanych muzealiów oraz, w miarę możliwości, zabezpieczenie stanowisk archeologicznych oraz innych nieruchomych obiektów kultury materialnej i przyrody,
- 5 organizowanie wystaw stałych i czasowych,
- 6 organizowanie i prowadzenie badań, ekspedycji naukowych oraz prac wykopaliskowych,
- 7 prowadzenie działalności edukacyjnej,
- 8 udostępnianie zbiorów do celów naukowych i edukacyjnych,
- 9 zapewnienie właściwych warunków zwiedzania i korzystania ze zbiorów,
- 10 prowadzenie specjalistycznej biblioteki,
- 11 prowadzenie działalności wydawniczej.

Poprzez realizację tych działań pragniemy m.in.:

- Podnieść atrakcyjność turystyczną letniskowych miejscowości Gminy Władysławowo.
- Promować lokalną kulturę, w tym dziedzictwo kaszubskie oraz historyczne.
- Wzbogacać i urozmaicać ofertę rekreacyjno-edukacyjną dla mieszkańców oraz gości Gminy.
- Zaktywizowanie miejscowej ludności do działań na rzecz zachowywania lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Na poziomie organizacyjnym proponuję prowadzić działania mające na celu stworzenie trzech oddziałów:

1. Siedziby głównej: Gbursko-rybackiej checzy z Wielkiej Wsi (na miejscu obecnego baraku „Wielżona”)
2. Muzealnej wioski rybackiej na Szotlandzie
3. Galerii Nadmorskiej w Rozewiu, ew. Jastrzębiej Górze

Ad. 1. Zrekonstruowana „gbursko-rybacka checz” z Wielkiej Wsi z założenia ma być całoroczną siedzibą Muzeum Północnokaszubskiego mieszcząca ekspozycję, salę edukacyjną oraz pomieszczenia administracyjne.

Działanie to jest kontynuacją lokalnych zamierzeń, jakie miały miejsc pod koniec lat 70. XX wieku. Na początku 1978 roku we Władysławowie rozpoczęto prace przy zagospodarowaniu terenu, na którym miał powstać drugi obok wdzydzkiego, skansen kaszubski. Aby zrealizować ten trudny, ale nobilitujący cel władze miasta przystąpiły do wykupywania starej zagrody gbursko-rybackiej rodziny Karsz (Pilatów) znajdującej się wówczas przy ul. Bohaterów Kaszubskich 28. Nie planowano utworzenia tu typowego skansenu z wyłącznie zrekonstruowanymi wnętrzami dawnych budynków. Pomieszczenia starego, rybackiego domu miały być przeznaczone na ekspozycję regionalnej sztuki ludowej oraz izbę poświęconą zmarłemu dwa lata wcześniej pisarzowi kaszubskiemu Augustynowi Neclowi. Jedynie na dziedzińcu zagrody miały być eksponowane stare sprzęty rybackie i łodzie, których gromadzenie rozpoczęto wcześniej. Na potrzeby skansenu rozebrano do rekonstrukcji również stary budynek ryglowy istniejący niegdyś przy obecnej ulicy Starowiejskiej, który po konserwacji miał być odtworzony. Niestety, ślad po nim zaginął i nikt obecnie nie wie nawet, gdzie został złożony. Zapewne był to tylko wybieg administracyjny pozwalający na rozbiórkę zabytkowego budynku, dzięki czemu uzyskano atrakcyjną

działkę. Program tworzenia skansenu we Władysławowie miał być rozwojowy. Planowano, że stopniowo uzupełniony zostanie on innymi charakterystycznymi chatami i obiektami gospodarczymi pochodzącymi z nadmorskiej części Kaszub. W celu wyznaczenia takich budowli przybył nawet do Władysławowa na Michał Czajnik, wakacje pracownik ówczesnego Ministerstwa Kultury, który jeżdżąc po okolicy wskazywał on budynki, które należałoby ochronić, nie doradzając jednak organizatorom jak to zrobić i skąd wziąć fundusze na ten cel. W roku 1978 odbyła się jeszcze jedna spektakularna akcja związana z tworzeniem skansenu. Otóż partyjny aktyw młodzieżowy z miejscowego PPiUR *Szkuener* przetransportował na teren tworzącego się skansenu fragment kadłuba likwidowanego, drewnianego kutra rybackiego. Zabrakło im w tym zapale czasu na refleksję, nad sensem przenoszenia fragmentu nowoczesnego morskiego kutra do tradycyjnej, nad zatokowej zagrody rybackiej. Na tych akcjach niestety się skończyło. Zapewne gdy oszacowano koszty takiego przedsięwzięcia odłożono jego realizację na *lepsze czasy*, a entuzjazm ustąpił miejsca zaniechaniu. W roku 1984 opuszczone muzealne gospodarstwo padło pastwą podpalacza. Podobny los spotkał przygotowane do wyposażenia skansenu rybackie łodzie.

Zebrane zostały informacje opisowe i ikonograficzne architektoniczno-historycznego założenia koncepcji planowanego do zrekonstruowania budynku.

Ad. 2. Komercyjno-muzealna wioska rybacka

W oparciu o posiadaną już kolekcję drewnianych łodzi rybackich przygotowany zostanie projekt ich zachowania i ekspozycji w możliwie naturalnym środowisku. Dla ich utrzymania w należyтым stanie powinien się one znaleźć pod zadaszeniem, które może nawiązywać architektonicznie do budownictwa znanego z dawnych wiosek rybackich kaszubskiego wybrzeża. Kolekcja może stać się znakomitym tłem dla stworzenia zrekonstruowanej wioski rybackiej, która stać się powinna edukacyjno-rozrywkową przestrzenią publiczną łączącą ochronę obiektów zabytkowych z komercyjnym parkiem rozrywki opierającym się na lokalnej tradycji.

Formuła takiej placówki konserwacyjno-edukacyjno-rozrywkowej określana jest mianem **muzeum ekologicznego**. Rozwinęła się ona we Francji, a jej najważniejszym celem jest ochrona zabytków oraz jednocześnie pielęgnowanie w otoczeniu tego wszystkiego, co zostawiła po sobie związana z nimi przeszłość. Taka ochrona zapewnia kompleksowe ukazanie bogactwa regionu z uwzględnieniem dziedzictwa niematerialnego np. miejscowych legend, kulinariów, czy zanikających zwyczajów i obrzędów. Wszystko to powinno odbywać w możliwie nieprzetworzonym krajobrazie naturalnym.

W obrębie wioski rybackiej znaleźć się powinny obiekty służące ekspozycji, rozrywce oraz komercji: centralny plac powinien zawierać miejsce sceniczne umożliwiające prowadzenie festynów, a sąsiadująca zabudowa nawiązywać architekturą i formą do kaszubskich budynków rybackich z możliwie wieloma zrekonstruowanymi wnętrzami mieszkalnymi i gospodarczymi. Oprócz tego znaleźć się w nich powinny regionalne warsztaty, sklepiki oraz punkty gastronomiczne. Stylowa wędzarnia również powinna mieć miejsca do bezpośredniej konsumpcji jej produktów. Oprócz tego powinien się tu znaleźć stylowy budynek sieciarni, warsztatu szkutniczego i powroźniczego prowadzące w miarę możliwości prezentację tych rzemiosł. Obok dużych elementów architektonicznych, teren uzupełniać będą elementy małej architektury typowej dla wsi rybackich, np. szopy rybackie – w tym wykonane z przepołowionych łodzi, rusztowania do suszenia sieci, sadze do przechowywania ryb, itp. W miarę możliwości personalnych i finansowych w obrębie wioski powinny znaleźć się miejsca na hodowlę zwierząt gospodarskich.

Wyodrębnione zaplecze oddziału powiano zawierać budynki administracyjne, warsztatowe i magazynowe.

Ad. 3. Galeria Nadmorska

Obszar obecnej Gminy Władysławowo posiada duży potencjał jeżeli chodzi o tradycje związane z działalnością uznanych artystów i grup artystycznych. Włodzimierz Nałęcz, Władysław Jarocki, Ignacy Kukowski, Franciszek Szwoch, Wojciech Weiss i wielu innych malarzy

tworzyło tu swoje prace marynistyczne. W naszym kraju brak - póki co - galerii polskich marynistów (pomijając nieosiągalne dla nas zbiory światowej marynistyki znajdujące się w Narodowym Muzeum Morskim w Gdańsku). Muzeum Północnokaszubskie powinno dążyć do stworzenia oddziału - galerii prac marynistycznych związanych lub stworzonych na ternie kaszubskiego wybrzeża. Chodzi tu zarówno o dawne, jak współcześnie prace wykonane przez profesjonalistów, a także amatorów – zwłaszcza miejscowych. Galerie twórców nieprofesjonalnych istnieją w wielu miejscowościach naszego kraju, np. na Śląsku, gdzie prezentowane są prace ludowych artystów, często wywodzących się ze środowiska górniczego (np. Galeria kolekcji Gerarda *Trefonia*).

Dobłą lokalizacją dla tego typu oddziału jest Rozerwie lub Jastrzębia Góra – miejscowości, w których najczęściej rezydowali malarze nadmorskich krajobrazów i ludzi morza. Uzupełniła by ona ofertę turystyczną zachodniej części gminy.

Opracował: Mirosław Kuklik